

דיעות אחרונות
המוסף לשבת 24.3.1994

בעיה כבקשתך

דויד גרוסמן, ספר השיאים של פוז, איורים: נעם נדב,
הקיבוץ המאוחד, ללא מספור עמודים.

ספרו של גרוסמן שייך לז'אנר 'ספרי התפריט' ששוק ספרי הילדים מוצף בהם: לוקחים כמה מרכיבים בטוחים, רצוי בטוחים מאוד, כמו בעיה המציקה למשפחות רבות. סורקים את מלאי האפשרויות: בעיית הקינאה, החרדה הורית, הפחדים והחרדות, בקיצור בעיה כבקשתך - ומאתרים נושא שעדיין לא נכתב עליו הספר הרצוי. עכשיו עוברים לשלב הבא. נמצא לבעיה מיקום טוב וגיבורים מתאימים, רצוי בעלי חיים, רצוי מתוקים וחביבים, נבנה התרחשות מסביב וגם נגיע לפיתרון הטוב. הכי חשוב שהסוף יהיה טוב ואפשר יהיה לומר לילד: אתה רואה, כמו שהם פתרו את הבעיה גם אתה יכול להתגבר עליה.

אם נצליח להוסיף כמה התחכמויות, כמה הגיגים על העולם בכלל ועולם הילדים בפרט, כמה משפטים ספרותיים במיוחד, ועוד נתבל את כל אלה בכמה קריצות להורים הקוראים את הספר לילדים - מה טוב.

כדי לעשות צדק עם ספרי הבעיות, צריך לומר ביושר שלספרים כאלה יש ביקוש ויש מקום בשוק, ולפעמים הם באמת מציעים דרך נוחה ללבן בעיות ולהעלות פחדים. במיקרים נדירים, כשכותבים אותם בכישרון רב ובהומור אמיתי (כמו בספריה של אלונה פרנקל), הם גם מצליחים שלא להיות ספרייתפריט אלא פשוט ספרים טובים.

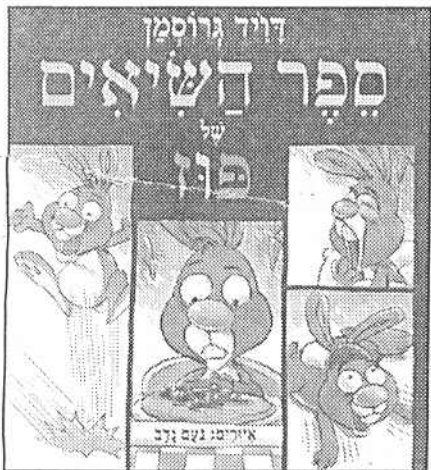
„ספר השיאים של פוז“ לא נמנה, למרבה הצער, עם הספרים האלה, וזאת למרות כישרונו המוכח של כותבו. אומנם ארנבים מככבים בכמה מספרי הילדים הנפלאים ביותר, אך למרבה הצער, לא תמיד אפשר לסמוך עליהם, כפי שלא תמיד כלבים גונבים את ההצגה.

גרוסמן בחר בשני גיבורים, שהקורא אמור להזדהות איתם: שני ארנבים החיים בספארי, בעלי שמות שמשמעותם ללא ספק עמוקה, אם כי נעלמה ממני: עמיקוד ופוז. פוז מבקש לשבור שיאים ועמיקוד מבקש לשבור את רוחו, עד שלקראת הסוף הטוב מתוודה עמיקוד על חטאיו, פוז כמובן סולח ושוכח מייד, והשלווה שבה למעונם.

למי מיועד הספר? לפי הפורמט, לילדים בגיל שבו בדרך כלל קוראים להם את הספרים. לפי אורך הטקסט, לגדולים יותר. אבל המחבר מעוניין בעיקר בהורים הקוראים את הספר לילדים, ולהם הוא קורץ בנוסח: אתם הלוא מבינים שזה לא ספר על ארנבים אלא ספר חינוכי מאוד. ואומנם הספר שזור בקריצות רבות למבוגרים: החל מליגלוג על משוררים לעת מצוא, כפי שהם מתבטאים. בחרוזיו הכושלים של עמיקוד; המשך בהערות סאטיריות קלות על אופנות שליטות בנוגע למתן שמות לילדים (עמיקוד אינו מרוצה משמו הפשוט עמי, ומבקש „לשנות את שמו לשם כמו 'דורדיגו' או 'קונסטנטיין'“); וכלה בבדיחות כמו: עמיקוד היה המנהל הסודי של הספארי, אבל רק הוא ידע את זה. לא חסרים גם היריהורים על קוצר ראייתם של בני אדם, בנוסח מה שרואים מכאן לא רואים משם: „בשביל הראשי של

הספארי המון אנשים וזכרות וקופים, וגם שלבוקים וגרינשפנים רבים (כידוע, לא את כל היצורים שיש בספארי בני האדם יכולים לראות).

גרוסמן טורח להסביר הכל, אפילו להפנות את תשומת הלב לספרותיות הגבוהה של הדימויים. כך דימויו של הארנב את התיישבותו האיטית לישיבה של צב מנומנם («הוא התיישב לאט, כמו צב מנומנם») זוכה

עטיפת הספר. תחרותיות וקינאה

להסבר בדמות הערה/הארה על מקוריותו של הדימוי, אם חלילה החמיץ אותה הקורא: „הוא חשב שזה מוזר שצבים, אפילו כשהם זקנים וחכמים מאוד, לא יודעים לעשות דבר פשוט כמו לשבת“.

למרות שבמרכז הספר עומדות התחרותיות והקינאה, בעיות שלא אחת יש להורים מקום נכבד ביצירתן, הרי כאן מדובר בהורים „סלחנים ומבינים“. הו, איזו נחת להורים הקוראים את הספר ורואים שאין להם חלק ונחלה בעניין. וכפי שהתחרותיות בין שני האחים נולדה מסיבות לא מובנות, היא גם מסתיימת לה לפתע פתאום, כלל לא ברור מדוע, אולי מפני שכבר הגענו לאורך הרצוי של הטקסט.

השם דויד גרוסמן הוא שם מותג, המבטיח מראש הצלחה במכירות. השאלה היא, מדוע סופר כמוהו נותן יד לפגיעה בשמו הטוב. נראה לי שיש כאן גילוי של חוסר אומץ מצד עורכי ההוצאה, אבל ההסבר מצוי, אולי, בעיקר בהיעדר ביקורת עצמית מצד הסופר.